

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Laurila, Mari; Sipilä, Terttu

Julkaisun nimi: Käveltävä kaupunki muodostuu ihmisaisteja miellyttävistä rakennetun ympäristön ominaisuuksista

Julkaisuvuosi: 2022

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Laurila, M. & Sipilä, T. (2022). Käveltävä kaupunki muodostuu ihmisaisteja miellyttävistä rakennetun ympäristön ominaisuuksista. Oulun ammattikorkeakoulun tekniikan ja luonnonvara-alan lehti: Oamk\_telulainen, 3(2).  
[https://issuu.com/telu\\_oamk/docs/telulainen](https://issuu.com/telu_oamk/docs/telulainen)

## Käveltävä kaupunki muodostuu ihmisaisteja miellyttävistä rakennetun ympäristön ominaisuuksista

*Kävely-ympäristön fyysisillä elementeillä ja ominaisuuksilla on merkittävä vaikutus kävelyn suosimiseen kulkumuotona. Maaliskuussa 2022 järjestetyssä työpajassa Oulun kaupungin liikenteen, maankäytön, ympäristön ja kunnossapidon asiantuntijat sekä elinkeinoelämän edustajat pohtivat yhdessä, mitkä tekijät vaikuttavat käveltävyyteen Heinäpästä Rotuaarille suuntautuvalla kävelyreitillä.*

Kävelyn edistäminen on noussut viime aikoina keskustelujen aiheeksi valtakunnallisissa, seudullisissa sekä kunnallisissa strategioissa ja toimenpideohjelmissa (Motiva 2019). Ilmastonmuutos, liikumattomuudesta aiheutuvat terveysriskit sekä kaupunkiympäristön elinvoimaisuuden ja viihtyisyyden lisääminen ovat nostaneet kestävien liikkumismuotojen arvostuksen aivan uudelle tasolle.

### **Kävelijöillä on merkittävä rooli elinvoimaisen, vetovoimaisen ja viihtyisän kaupunkikeskustan luomisessa.**

Kävelyllä on nähty olevan lukuisia positiivisia vaikutuksia sekä yksilöön että yhteiskuntaan. Lukuisien yksilöön kohdistuvien terveysvaikutusten lisäksi kävely on päästötön, meluton sekä vähän tilaa vievä liikkumismuoto. (Kari 2016, 10; Liikenne- ja viestintäministeriö 2018, 8.) Kävelijöillä on myös merkittävä rooli elinvoimaisen, vetovoimaisen sekä viihtyisän kaupunkikeskustan luomisessa (Helsingin kaupunki, 16). On olemassa siis useita syitä sille, miksi kävely tulisi nostaa kaupunkikeskustoissa ensisijaiseksi liikkumismuodoksi.



*Kävelijät elävöittävät kaupunkikuvaa (Unsplash)*

### **Rakennetun ympäristön fyysiset elementit ja ominaisuudet muodostavat hyvät puitteet käveltävälle kaupungille**

Mutta mitkä tekijät houkuttelevat ihmisiä kävelemään sekä viettämään aikaa kaupunkitilassa? Kävely on houkuttelevaa, kun ympäröivä ympäristö tukee ja kannustaa siihen (Räty 2017, 11). Kävely-ympäristön hyvinä ominaisuuksina pidetään hyödyllisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä, suoruutta ja sujuvuutta, mukavuutta ja viihtyisyyttä sekä kiinnostavuutta (Väylävirasto 2022, 9).

Kävely-ympäristön hyvät ominaisuudet muodostuvat rakennetun ympäristön tekijöistä. Tiiviissä ja sekoittuneessa kaupunkirakenteessa asunnot, työpaikat, palvelut sekä viher- ja virkistysalueet sijoittuvat kävelymatkan etäisyydelle (Helminen ym. 2021, 3, 12). Kävelyväylien suunnittelussa ja rakentamisessa turvallisuuden ja esteettömyyden huomioiminen tarjoaa kaikille käyttäjäryhmille yhdenvertaisen mahdollisuuden liikkua omatoimisesti. Tiheä kävelyverkosto varmistaa sujuvan liikumisen ilman keskeytyksiä. (Liikennevirasto 2014, 19-20, 34.) Mukavuutta, viihtyisyyttä ja kiinnostavuutta lisäävät muun muassa katutilan kasvillisuus, kadun päällysteet, oleskelutilat sekä erilaiset nähtävyydet ja tapahtumat. Käveltävyys muodostuu siis rakennetun ympäristön fyysisistä elementeistä ja ominaisuuksista, jotka houkuttelevat ihmisiä kävelemään sekä viettämään aikaa kaupunkitilassa.

### **Asiantuntijat arvioimassa Oulun keskustan käveltävyyttä**

Maaliskuussa 2022 järjestetyssä työpajassa Oulun kaupungin liikenteen, maankäytön, ympäristön ja kunnossapidon asiantuntijat sekä elinkeinoelämän edustajat pohtivat, mitkä tekijät muodostavat houkuttelevan kävely-ympäristön. Työpajassa osallistujat havainnoivat Heinäpästä Rotuaarille suuntautuvan reitin kävely-ympäristöä kiinnittämällä huomionsa rakennetun ympäristön fyysisiin elementteihin sekä ominaisuuksiin.

Isokadun osuudelle sijoitettava viherympäristöä, kuten puistokäytäviä ja jalkakäytäviin rajoittuvia taloyhtiöiden pensasaitoja, pidettiin elävyyttä ja

viihtyisyyttä tuovina tekijöinä. Lisäksi katukuvassa pilkkahtavia punatiilisiä rakennuksia pidettiin miellyttävinä väripilkkuina muutoin niin harmaan ja värittömän rakennuskannan valtaamassa ympäristössä. Osallistajat esittivät jalkakäytävän olevan



*Isokadun punaiset kerrostalot tuovat elävyyttä katunäkymään (Streetsmart 2022)*

riittävän leveä miellyttävään jaloin kulkemiseen.

Työpajan osallistajat korostivat kasvillisuuden roolia osana viihtyisää kävely-ympäristöä, mutta heidän mielestään myös niiden hoitamattomuus luo herkästi ympäristöstä epäviihtyisän vaikutelman. Isokadun osuudella erotusalueiden kuluneet nurmikot koettiin epäviihtyisiksi kulumisensa vuoksi. Myös Isokadulle sijoittuva 1960- ja 1970-lukujen rakennuskannalle ominainen betonielementtiarkkitehtuuri koettiin tylsäksi. Isokadun jalkakäytävillä on hyvin tilaa jaloin liikkumiseen mutta jalkakäytävillä liikkuvien pyöräilijöiden koettiin vievän tilaa kävelijöiltä. Lisäksi levähdyspaikkojen puuttuminen, paikkaamattomat kiveysalueet, katunäkymää hallitseva ajoneuvopysäköinti sekä jalkakäytävälle pysäköidyt jakeluliikenteen ajoneuvot saivat osakseen kritiikkiä.

Mannerheimipuiston hyvinä ominaisuuksina pidettiin monipuolisuutta sekä houkuttelevuutta, missä oleskelulle, leikille ja erilaisille aktiviteeteille sekä tapahtumille on rakennettu hyvät puitteet. Osallistajat korostivat erityisesti leikkipuiston, esiintymislavan sekä istuskeluun soveltuvan kaarevan muurin tärkeyttä aktiivisen sekä houkuttelevan kävely-ympäristön muodostumisessa. Myös puiston valaistus sekä kiveyksestä nousevat suihkulähteet nostettiin elämyksellisinä ominaisuuksina.

Rotuaarin kävelykadulla sijaitsevia Cor-Ten-teräksestä valmistettuja suurehkoja istutuslaatikoita pidettiin onnistuneina, kävelykadulle soveltuvina elementteinä. Myös kävelykadun ja ympäröivien rakennusten luomaa ”urbaania tunnelmaa” pidettiin miellyttävänä. Lisäksi kävelykatualueen sulana

pitäminen sekä esteettömyyteen panostaminen esitettiin muodostavan kävelykadusta laadukkaan kokonaisuuden.

Huolto- ja jakeluliikenteen pysäköimistä Rotuaarin kävelykadulla pidettiin ongelmallisena. Katutilan esitettiin olevan myös liian kivinen ja kävelykadulle toivottiinkin enemmän kasvillisuutta viihtyisyyden lisäämiseksi. Myös kivijalkaliikkeiden levittäytymistä katutilaan, pop up -toimintaa sekä rohkeammin toteutettuja terasseja esitettiin toteutettavan kävelykatualueella.

## **Käveltävyys on moniulotteinen vyyhti, johon vaikuttavat useat eri tekijät**

Kävelijä havainnoi ympäristöään yksilöllisesti aistituntemuksiansa avulla ja kokee näin syvällisemmin ympäröivän maailman yksityiskohtineen kuin millä tahansa muulla kulkuneuvolla liikkuva. Ei siis ole yhdentekevää, millaisia kävely-ympäristöjä rakennamme. (Karhula 2015; Väylävirasto 2022, 7.)

### **Houkutteleva kävely-ympäristö muodostuu kaikista ihmisaistein havaittavista rakennetun ympäristön ominaisuuksista ja yksityiskohdista.**

Työpajan tulosten perusteella voidaan todeta, että käveltävä kaupunki ei muodostu pelkästään kävellyn tarkoitettuja väyliä, kuten jalkakäytäviä ja kävelykatuja rakentamalla. Houkutteleva kävely-ympäristö muodostuu kaikista ihmisaistein havaittavista rakennetun ympäristön ominaisuuksista ja yksityiskohdista. Kaupunkiympäristön suunnittelu ja rakentaminen kohdistuu aina fyysisiin elementteihin, jotka luovat hyvät puitteet käveltävälle kaupungille, mutta myös ihmisillä, liikenteellä, erilaisilla katutilan toiminnoilla sekä ilmastolla on merkitystä houkuttelevan kävelykokemuksen muodostumisessa.

Vaikka rakennetun ympäristön fyysisillä elementeillä on olennainen osa houkuttelevan kävely-ympäristön muodostumisessa, tärkeintä kuitenkin on se, millaiseksi kävelijä kokee ympäristönsä. Kävelymisen on oltava hyödyllistä, turvallista, esteetöntä, mukavaa ja mielenkiintoista. Laadukkaasti rakennettu ympäristö houkuttelee ihmisiä kävelemään sekä viettämään aikaa kaupunkitiloissa.

## **Lähteet**

Helminen, Ville, Heikinheimo, Vuokko, Tiitu, Maija, Nyberg, Elina, Rehunen, Antti & Kosonen, Leo 2021. Sekoittunut yhdyskuntarakenne ja sen mittarit. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 44/2021. Suomen ympäristökeskus, SYKE. Hakupäivä 15.3.2022.

[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/336103/SY-KEra\\_44\\_2021\\_Sekoittunut-yhdyskuntarakenne\\_MIKSERI.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/336103/SY-KEra_44_2021_Sekoittunut-yhdyskuntarakenne_MIKSERI.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

Helsingin kaupunki. Helsingin kävelyn edistämishjelma. kaupunkiympäristön julkaisuja 20xx:xx. Hakupäivä 10.2.2022. [https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/uutiset/Kavelyn\\_edistamishjelma.pdf](https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/uutiset/Kavelyn_edistamishjelma.pdf).

Kari, Susanna 2021. Kävelijäkokemuksesta lisäarvoa suunnitteluun. Maankäyttö 4/2016, 10–13. Hakupäivä 26.2.2022. [http://www.maankaytto.fi/arkisto/mk416/mk416\\_1944\\_kari.pdf](http://www.maankaytto.fi/arkisto/mk416/mk416_1944_kari.pdf).

Liikennevirasto 2014. Jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelu. Liikenneviraston ohjeita 11/2014. Helsinki. Hakupäivä 24.1.2022. [https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lo\\_2014-11\\_jalankulku\\_pyorailyvaylien\\_web.pdf](https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lo_2014-11_jalankulku_pyorailyvaylien_web.pdf).

Liikenne- ja viestintäministeriö 2018. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Julkaisuja 2018. Hakupäivä 6.5.2022.

<https://www.lvm.fi/documents/20181/959445/K%C3%A4velyn%20ja%20py%C3%B6r%C3%A4ilyn%20edist%C3%A4mishjelma%20LVM%202018.pdf/2ad61cbf-960c-4f27-9f3f-575bfeacfa52>.

Motiva 2019. Katsaus kävelyä edistäviin strategioihin. hakupäivä 6.4.2022. [https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava\\_liikenne\\_ja\\_liikkuminen/liikkumisen\\_ohjaus/viisaan\\_liikkumisen\\_verkosto\\_vili/ajankohtaista\\_vili-verkostolle/katsaus\\_kavelya\\_edistaviin\\_strategioihin.14329.news](https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava_liikenne_ja_liikkuminen/liikkumisen_ohjaus/viisaan_liikkumisen_verkosto_vili/ajankohtaista_vili-verkostolle/katsaus_kavelya_edistaviin_strategioihin.14329.news).

Räty, Satu 2017. Ihmisen mittakaavaiset paikkatietoaineistot käveltävyuden arvioinnissa – tarkastelussa Helsingin keskustan kadut. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 27.5.2022. [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228839/ProGradu\\_Satu\\_Raty.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228839/ProGradu_Satu_Raty.pdf?sequence=2&isAllowed=y).

Väylävirasto 2022. Jalankulun suunnittelu. Väyläviraston ohjeita. Luonnos 5.5.2022.